

ANĐELKO MIJATOVIĆ

ANTE GLAVIČIĆ – USPOMENE NA NAŠU SURADNJU I PRIJATELJSTVO

Andelko Mijatović
Ulica Antuna Bauera 12
HR 10000 Zagreb
andjelko.mijatovic@gmail.com

UDK: 069.01-05 Glavičić, A.
Izlaganje sa znanstvenog skupa
Ur.: 2013-11-18

Autor prikazuje svoj slučajni susret 1969. u Senju s Antom Glavičićem, tada direktorom Centra za kulturu i obrazovanje Općine Senj, odnosno senjskoga Gradskog muzeja i urednikom *Senjskoga zbornika* te suradnju s njime općenito od 1980-ih godina pa do njegove smrti 2003. godine. U tekstu se svjedoči i u kakvim je ideološkim i općim prilikama Glavičić djelovao te kako je osmišljavao i strpljivo rješavao probleme koji su mu se u višestrukome radu nametali.

Glavne riječi: Ante Glavičić, prijateljstvo, odlikovanje, Danica hrvatska

Uvod

Slučajni susret direktora Gradskoga muzeja Senj Ante Glavičića i mene 1969. godine, kada sam putovao od Senja do Zadra, po Ravnim kotarima i Bukovici te oko Šibenika i po Makarskom primorju radi prikupljanja na terenu podataka o povijesnim osobama XVII. stoljeća likovima hrvatske usmene književnosti, obrađenim u knjizi *Uskoci i krajišnici*, objavljenoj 1974. godine, pridonio je našem upoznavanju, a nešto kasnije i našoj višegodišnjoj suradnji. U ovoj prigodi želim iz osobnoga vidokruga prikazati kako je i u kakvim prilikama djelovao Glavičić, te kako je rješavao razne probleme s kojima se susretao kao

direktor Centra za kulturu i obrazovanje Općine Senj, odnosno senjskoga Gradskog muzeja te kao urednik *Senjskoga zbornika*, pa ponešto i o našim osobnim odnosima općenito što se iz razumljivih razloga ne može izbjeći.

Susret u Senju 1969. godine

Nada da ću nešto naći u vezi s glavnim likom senjske uskočke epopeje Ivanom Vlatkovićem, poznatijim u usmenoj književnosti, a i u literaturi općenito Ivom Senjaninom, mene je koncem srpnja 1969. dovela u Senj. Nakon što sam autobusom doputovao *Jozefinom* u uskočki grad, potražio sam Gradski muzej, očekujući da ću tu dobiti neke još nepoznate podatke i spoznaje o jednom od poznatijih uskočkih prvaka Ivanu Vlatkoviću i njegovu djelovanju u XVI. i XVII. stoljeću, odnosno neku uspomenu na njegov život i djelovanje u Senju, možda nešto od osobnoga naoružanja kakva se obično nalaze u mjesnim muzejskim ustanovama u vezi s istaknutim osobama nadređenoga područja, spoznaju o obiteljskoj kući, imovini i slično. Pred zgradom muzeja, u dvorištu, našao sam muzejskoga kustosa Vlatka Valentića i direktora Antu Glavičića kako čiste neke amfore. Valentića sam poznavao iz gimnazijskih dana i sa studija, a o Glavičiću imao sam spoznaju u vezi s njegovim radovima na istraživanju utvrde Nehaj i pronalaženju Senjske glagoljske ploče te koristeći *Senjski zbornik* koji je prije četiri godine pokrenuo i vrlo uspješno uređivao. Iako mi u muzeju nisu mogli pružiti nešto konkretnoga što je bio glavni razlog moga dolaska u Senj, nastojali su mi pomoći u razgledavanju grada i njegove povijesno-kulturne baštine.¹ Tada uspostavljeno poznanstvo i našu općeljudsku suradnju prekinule se političke neprilike 1970-ih godina, kada sam odlukom ondašnjih političkih sila – Udbe, Partije i Fonda za naučni rad – koncem srpnja 1972. otpušten iz Historijskoga instituta JAZU i ostao bez zaposlenja, a moja knjiga *Uskoci i krajišnici. Narodni junaci u pjesmi i povijesti* 1974. godine povučena iz prodaje, zbog tri crteža poznatoga hrvatskog i svjetskog slikara Kristijana Krekovića (1901. – 1985.) iz uskočke tematike te spominjanja u bilješci poznatoga proučavatelja usmene književnosti Petra Grgeca, dugogodišnjega progonjenika u komunističkoj Jugoslaviji.² Tek 1980-ih godina naša suradnja potvrdit će se i mojim sudjelovanjem u znanstvenim programima koja je upravo Glavičić organizirao.

¹ Predložili su mi općinskoga namještenika Milana Samaržiju, koji se tu slučajno zatekao, da me odvede na Nehaj i pokaže mi grad, što smo i učinili.

² Knjigu, tiskanu u 5000 primjeraka, spasilo se od konačne zabrane tako da se Krekovićeve crteže zamijenilo drugim crtežima, a izbjegnuto je i spominjanje imena Petra Grgeca. Školska je knjiga 1995. istu knjigu tiskala u 2000 primjeraka, istovjetnu s prvim izdanjem.

Suradnja 1980-ih godina

Kada je 1983. godine objavljena moja knjiga *Senjski uskoci u narodnoj pjesmi i povijesti*,³ jedan njezin primjerak poslao sam Glavičiću na dar, a potom me je on zamolio, sada ne znam je li pismeno ili telefonski, a možda po nekome i poručio, da izdavač pošalje jedan broj knjiga Gradskom muzeju, naravno s računom. Nakon što je to učinjeno i dio knjiga rasprodan, Glavičić se meni javlja 13. studenoga 1984. sa zanimanjem ima li još knjiga i može li muzej dobiti rabat jer je to "jedini način da poneki primjerak ostane u našoj muzejskoj biblioteci". Ispričao se što nije odgovorio na moje prethodno pismo "iz bezbroj razloga", iscrpno ih je naveo, a o knjizi se izjasnio "Najvažnije je da je knjiga izišla i da je lijepo primljena, jer ljudi vole svoju povijest kroz pjesmu... Na čemu sada radiš? Pripremaš li nam opet ovakvo (ili slično) iznenađenje?... Bilo bi mi drago da se jednom i sretnemo – bilo u Zagrebu ili Senju!"⁴ Pola godine kasnije, 13. svibnja 1985., Glavičić mi opet piše i traži da mu se pošalje deset knjiga. Traži da mu javim hoće li i poslije ove narudžbe moći naručiti još knjiga, "jer nemamo novaca da bismo ih odmah kupili veću količinu, a to nam je žao."⁵

Obilježavanje 450. obljetnice dolaska uskoka u Senj (1537. – 1987.)

Do priželjkivanoga susreta Glavičića i mene došlo je 23.-24. srpnja 1987. u Senju, kada su Skupština Općine Senj, Općinska konferencija SSRNH Senj, Centar za kulturu i obrazovanje i Gradski muzej Senj u suradnji s Gliptotekom JAZU Zagreb, Povijesno-pomorskim muzejom Rijeka i Prirodoslovnim muzejom u Rijeci, u prigodi 450. obljetnice dolaska kliških uskoka u Senj (1537. – 1987.) i 120. obljetnice Senjskoga broderskog društva i parobrodarstva (1867. – 1987.) na općinskoj i republičkoj razini organizirali znanstveni skup *Senjski uskoci i doprinos Senja brodarstvu i parabrodarstvu na istočnom Jadranu*. Skup je započeo dočekom brodova JRM i podmornice *Uskok* u 8,30 sati 23. srpnja na obali u nazočnosti sudionika skupa, pripadnika JRM i mnoštva stanovništva iz Senja i okolnih mjesta. U toj prigodi mogli smo ulaziti u podmornicu i razgledati njezinu unutrašnjost. Prije početka znanstvenoga dijela skupa, u 9,30 sati u kuli Nehaj otvorena je izložba "Grbovi naše obale" koju je priredila Mirjana Sakač, kustos Gliptoteke JAZU iz Zagreba. U izlaganjima 23. srpnja u kuli Nehaj sudjelovali su akademik i

³ A. MIJATOVIĆ, 1983.

⁴ Senj, 13. studenoga 1984.

⁵ Senj, 13. svibnja 1985.

potpredsjednik JAZU Andre Mohorovičić (Položaj i značaj Senja na Jadranu), Anđelko Mijatović (O osmanlijskim nadiranjima u Europu i hrvatske zemlje), Sena Sekulić (Lenkovićeve Nehaj i evropske fortifikacije njegova vremena), Dragutin Pavličević (Odnos senjskih uskoka i Senjana i Krmpočana u XVII./XVIII. stoljeću), Mile Bogović (Izvještaj o senjskim uskocima i crkvenim prilikama toga doba) i David Kabalin (Novljanski uskoci u pjesmi i kolu), a drugi dan, 24. srpnja, izlagali su Anđelko Mijatović (Odjek uskočkoga djelovanja u usmenoj književnosti), Ante Sekulić (Senjski uskoci u djelima Šenoe, Kranjčevića i Nehajeva), Vesna Čulinović-Konstantinović (Odnos uskoka prema ženi i vlastitoj društvenoj grupi u narodnoj pjesmi), Jasenka Lulić (Rekonstrukcija povijesnog i folklornog kostima senjskih uskoka), Lucijan Kos (Saobraćaj i trgovina – osnova ekonomskog razvitka Senja), Radojica Barbalić (Doprinos pbd-a "Hrvat" u stvaranju obalne linijske plovidbe na Jadranskom moru), Ante Meštrović (Doprinos Senja razvitku duge linijske plovidbe u XIX. st. na Jadranu), Zdenko Sila (Arhitektonsko horti-kulturno uređenje okoliša senjskih spomenika kulture) i Stjepan Šegota (Osvjetljavanje senjskih spomenika kulture). Osim prikazanoga prigodnog programa te izlaganja i priopćenja znanstvenoga dijela skupa, još su prvoga dana u prostorijama Gradskog muzeja otvorene izložba unikata školjaka iz Jadrana i Sredozemlja koju je predstavila njezina priređivačica kustos Mirjana Legac, izložba 120 odljeva glasovitih zavjetnih srebrenih pločica peraških pomoraca iz razdoblja od XVII. do XIX. stoljeća u vlasništvu Gliptoteke JAZU, a predstavila ju je njezina postavljateljica Mirjana Sakač i izložba *Naši slavni jedrenjaci XIX. stoljeća* koju je postavio kustos Milan Galić, a predstavio Ante Meštrović, direktor povijesno-pomorskog muzeja Rijeka, te na Prvom šķveru, gdje se od davnina nalazilo senjsko brodogradilište, otkriven je spomenik senjskim uskocima i senjskom pomorstvu te postavljena spomen-ploča koja s prigodnim tekstom svjedoči o održavanju skupa. Drugoga dana skupa, nakon izlaganja o senjskim uskocima i senjskom brodarstvu, usvojeni su prijedlozi: dr. Vesne Čulinović-Konstantinović iz Zagreba da se svake godine organizira susret guzlara i proučavatelja usmene književnosti Hrvatske u Senju kao jedini te vrste u SR Hrvatskoj, Anemari Petranović iz Rijeke da se obilježi 600. obljetnica Senjskog statuta u 1988., Mihajla Sobolevskog iz Rijeke da se 1991. organizira obilježavanje i znanstveni skup o Vladimiru Čopiću Senjki u povodu stote obljetnice njegova rođenja te na prijedlog dr. sc. Anice Nazor iz Zagreba da se u 1994. godini obilježi 500. obljetnica osnutka i rada senjske tiskare. Potrebno je naglasiti da je idejna i organizaciona duša svega toga, kao i uvijek, bio Glavičić koji je

sve osmislio i dogovorio, usmjeravao, otvarao pojedine točke programa, pozdravljao uglednike i nazočne općenito te vodio računa o ukupnom provođenju zacrtanoga programa. Prvotno je bio dogovoren moj nastup s referatom *Odjek uskočkoga djelovanja u usmenoj književnosti*, ali sam na Glavičićev prijedlog u zadnjem trenutku, u uvodnom dijelu skupa, nakon izlaganja akademika Mohorovičića, izložio pregled osmanlijskih osvajanja u Europi i hrvatskim zemljama, o osnutku i obrambenom značenju Senjske kapetanije, obrambenim vezama Senja i Klisa te o uskocima i značenju uskočkoga djelovanja u XVI. i XVII. stoljeću.⁶

Koliko je prikazani povijesno-kulturni i sadržajno vrlo bogati skup o uskočko-povijesnom nasljeđu i drugim važnim historiografskim problemima održan u ideološko-komunističkim vrlo opterećenim prilikama, potrebno je podsjetiti da je organiziran u čast 50. obljetnice dolaska Josipa Broza Tita na čelo KPJ-SKH, 45. obljetnice osnutka KP Hrvatske, 45. obljetnice formiranja Jugoslavenske ratne mornarice i u povodu Dana ustanka naroda i narodnosti SR Hrvatske – onda 27. srpnja. Još k tome, drugi dan znanstvenoga skupa, doista politički bezazlenoga i održanoga u suradnji sa svim nadređenim političkim tijelima, organizatoru Glavičiću je došao predstavnik zloglasne jugoslavenske sigurnosne službe Udbe i interesirao se za neke sudionike skupa što također svjedoči o prilikama u kojima se i u drugoj polovini 1980-ih godina živjelo i djelovalo pa i u kulturno-znanstvenom području. Tako je bilo i sve je to trebalo izdržati! Moje sudjelovanje u radu toga skupa, dok nisam mogao dobiti posao ni u jednoj istraživačkoj ili kulturnoj instituciji, mogu zahvaliti Glavičiću i mojem bavljenju problematikom senjskih uskoka, kao što za moje sudjelovanje u nekim drugim sličnim prigodama mogu zahvaliti kolegama Mirku Valentiću, Ivanu Jeliću i Dragutinu Pavličeviću.

Susret izvođača epskih pjesama i proučavatelja usmene književnosti Hrvatske 1989. godine u Senju

Na prikazanom znanstvenom skupu *Senjski uskoci* 1987. godine, usvojena ideja da se u Senju pokrene i svake godine održi susret izvođača epskih pjesama guslara i proučavatelja usmene književnosti Hrvatske kao jedina manifestacija takve vrste u SR Hrvatskoj, ostvarena je tek 1989. godine. Pripreme za taj skup Glavičić je počeo 1988. godine. O tome mi je pisao 7. listopada 1988. Nakon što mi se zahvalio na "lipoj knjizi" "Obrani

⁶ V. BARUDŽIJA, Uskocima u čast, *Večernji list*, br. 8606, 4; M. RAGUŽ, 1987, 4; A. MIJATOVIĆ, 1987, 398-400.

Sigeta" koju sam mu poslao po dr. Dragutinu Pavličeviću, javlja da su obilježili 600. obljetnicu donošenja Senjskog statuta 1288. godine i da mi ga šalje. Zanimalo ga je na čemu sam tada radio. Javlja da rade na pripremi obilježavanja 80. obljetnice smrti "velikoga Kranjčevića", kako se izrazio, dočeku i prijemu u gostima tih dana Akademije, na obnovi uskočke i bunjevačke nošnje. "I tako iz dana u dan. Puno zamisli a novaca nema! No, nikada ih nije niti bilo u kulturi pa smo dosta toga napravili. Izvući ćemo i ovo!", optimistično zaključuje Glavičić. U postskriptumu je objasnio da nije došlo do održavanja Prvoga susreta guslara, jer nisu od Republike dobili novac, a da za taj skup nisu zainteresirani, naglašava ironično "naše slavno Društvo folklorista i etnologa", Zavod za folkloristiku Zagreb i drugi, "koji su nas morali barem moralno podržati". S novcem koji su dobili od SIZ-a za kulturu Općine Senj planira održati jednodnevno savjetovanje kao pripremu za Susret guslara. Nakon što je naveo koga bi sve pozvali za taj susret zaključuje: "Dakle, pozvali bi 3-4 guslara i to one koji su bliže Zadru i Magistrali, radi troškova. Na tom skupu više-manje razgovaralo bi se o organizaciji susreta za 1989., a isto tako malo i o koncepciji Skupa. Mogli bi iznijeti 2-3 stručna izlaganja o narodnoj pjesmi. Ne znam o čemu bi Ti govorio. Svakako mi se javi, pa ćemo vidjeti što će od svega biti!"⁷ Deset dana kasnije odgovorio sam na Glavičićevo pismo, složio sam se s njegovim prijedlogom u vezi s održavanjem susreta guslara u Senju, a kao svoj referat predložio sam naslov "Tragom naše epike".⁸ U vezi s održavanjem Susreta guslara uputio mi je pismo i 15. studenoga 1988. U pismu navodi da mu se je moje nedavno pismo zagubilo negdje u "šušuru", kako je očito nazvao svoj uredski nered. U tom pismu mi javlja što je sve poduzeo i što namjerava poduzeti u vezi sa zamišljenim Susretom guslara. Namjeravao je sredinom prosinca 1988. u Senju održati jedno savjetovanje o tome, kako i kada organizirati predviđeni susret, pozvati prof. dr. Josipa Kekeza, voditelja katedre za usmenu književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu i nekoga iz Zavoda za folkloristiku, a od mene je očekivao da mu u tome pomognem i da mu se što prije javim. Na kraju pisma zaključuje: "Problem će nam biti jedno tri dobra guslara (Imamo jednoga: Marko Kunac iz Potravlja)."⁹ U vezi s tim skupom još pola godine Glavičić je ustrajno i neumorno upućivao dopise Prosvjetnom saboru SR Hrvatske, JAZU i drugim kulturnim institucijama te pojedincima mogućim sudionicima skupa, ali i radi pripreme održavanjem

⁷ Senj, 7. listopada 1988.

⁸ Zagreb, 18. listopada 1988.

⁹ Senj, 15. studenoga 1988.

sastanaka u Senju i Zagrebu. S tom svrhom je 12. prosinca 1988. uputio dopis Predsjedništvu Kulturno-prosvjetnog sabora SR Hrvatske u kojem je obrazložio ideju o održavanju stalne kulturne manifestacije republičkoga značenja na znanstvenom nivou smotre izvornih guslara svake godine. U dopisu je naveo da je Centar za kulturu – Gradski muzej Senj već dobio potporu SIZ-a za kulturu Senj i Društva folklorista Hrvatske te da očekuje potporu od Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti – Razreda za narodni život i običaje te Zavoda za istraživanje folkloru Hrvatske Zagreb i drugih zainteresiranih institucija u zemlji. Iz istoga razloga, kako bi donio program rada i financijski plan, obratio se i naslovu, dakle Predsjedništvu Kulturno-prosvjetnog sabora SR Hrvatske da bi bio suorganizator i osnivač zamišljenoga susreta "s time da bi naknadno zajedno, po Vašem pristanku, donijeli program rada i financijski plan", sve to obrazlažući u sedam točaka.¹⁰ Tjedan dana kasnije, 19. prosinca 1988., Glavičić se pismom javio i meni, najavljujući održavanje najavljene smotre guslara u sljedećoj godini. Javlja da će se radi toga održati inicijativni skup 21. siječnja 1989. u Senju. Već prije toga pisao je prof. dr. Josipu Kekezu i dr. Vesni Čulinović- Konstantinović. Kekeza je zamolio da stupi u vezu sa mnom kako bi se dogovorili o dolasku u Senj, dajući nam sve potrebne podatke kako možemo autobusom doći u Senj i pozivajući nas da dođemo 20. siječnja, uoči skupa, a mene je zamolio da se nađem s novinarom Jozom Grbeljom i dr. Kekezom "pa se malo dogovorite o ovom susretu". U pismu je poslao i kopiju dopisa Predsjedništvu Kulturno-prosvjetnog sabora SR Hrvatske kako bi vidio "koga sve tražimo za suradnju".¹¹ Glavičić mi se u vezi s istim problemom javio i 6. siječnja 1989. Iz toga pisma vidljivo je da smo Kekez, Grbelja i ja našli se u Zagrebu u vezi s odlaskom u Senj na predviđeni sastanak. Osim obavijesti o pripremi Susreta guslara, Glavičić razmatra mogućnost našega dolaska u Senj i povratka u Zagreb do u pojedinosti. Predložio je da bi mogli poći u petak 20. siječnja autobusom iz Zagreba, u 14 sati, a vratiti se u subotu autobusom do Rijeke i onda vlakom do Zagreba.¹² O istom problemu Glavičić se javio i 11. siječnja, predviđajući da bi se Susret guslara mogao održati 11. i 12. kolovoza 1989. u Senju. Javlja da će nakon održanog savjetovanja od 9 do 11 sati 21. siječnja 1989. biti predstavljen 13. svezak *Senjskoga zbornika*.¹³ Inicijativnom sastanku, održanom u zakazano vrijeme, predsjedao je tajnik Kulturno-

¹⁰ Senj, 12. prosinca 1988.

¹¹ Senj, 19. prosinca 1988.

¹² Senj, 6. siječnja 1989.

¹³ Senj, 11. siječnja 1989.

prosvjetnog Sabora prof. Damir Bačić. Na sastanku su utvrđene smjernice Susreta guslara kao kulturne akcije i izabran je operativni odbor. Budući da je Susret guslara bio kulturna manifestacija republičkoga značenja odlučeno je da njezin pokrovitelj bude Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.¹⁴ U skladu s tom zamisli u prostorijama Akademije 9. travnja 1989. održan je sastanak Inicijativnoga kruga na kojemu se je raspravljalo o svim aspektima programa, ali zbog nenazočnosti nekih članova nisu utvrđeni svi zadatci.¹⁵

Koncem travnja javlja mi, da će se na temu Susreta guslara u Senju, održati sastanak 8. svibnja u zgradi Akademije u Zagrebu i da rezerviram vrijeme za taj sastanak te o drugim pripremama. Budući da sam mu tih dana pisao o tadašnjem natjecanju guslara u Đakovu, naglašava da u Senju ne će biti natjecanje nego susret guslara.¹⁶ Novi sastanak 8. svibnja doista je održan u zgradi JAZU u Kavurićevoj ulici. Nazočili su: tajnik kulturno-prosvjetnog sabora Hrvatske prof. Damir Bačić, član predsjedništva Akademije akademik Milan Moguš; prof. dr. Josip Kekez s FF Zagreb; povjesničar Anđelko Mijatović, direktor Centra za kulturu i obrazovanje Senj prof. Ante Glavičić, predsjednik Skupštine Općine Senj dipl. oec. Dragoljub Gradišer i prof. Slavica Babić, direktorica Centra za obrazovanje i usmjereno obrazovanje (COUO) "Vladimir Čopić" Senj. Na sastanku je utvrđen program Susreta do pojedinosti. Skup će započeti starom uskočkom pjesmom "Rano rane Senjkinje divojke". Navedena su imena mogućih referenata (Josip Kekez, Stipe Botica, Vesna Čulinović-Konstantinović, Ivan Mimica, Josip Grbelja, Milan Moguš, Anđelko Mijatović, Jerko Bezić, Željko Bartulović, Davor Ježić, s njima se već razgovaralo), i naslovi njihovih referata. Predviđeno je da se Susret održi 21. – 22. srpnja 1989. Navedena su i imena mogućih guslara, od Imotske i Sinjske krajine do Like. Utvrđeno je da organizatori prvog susreta guslara SR Hrvatske budu Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske i Gradski muzej – Centar za kulturu Senj, a suorganizatori su Filozofski fakultet Zagreb – Katedra starije književnosti, Društvo folklorista Zagreb, Razred za narodni život i običaje JAZU, SIZ za kulturu Senj, a preporučilo se, kako bi se pozvalo i Zavod za istraživanje folkloru Zagreb da se pridruži organizatorima. Odlučeno je da se tiska odgovarajući plakat "prema normama Kulturno-prosvjetnog sabora" i odgovarajući program sa sadržajem i redosljedom imena sudionika. Preporučeno je da se tiska i jedan letak s kratkim sadržajem s pozivom domaćim i inozemnim gostima da nazoče toj

¹⁴ *Školske novine*, 31. siječnja 2013.

¹⁵ Senj, 9. svibnja 1989.

¹⁶ Senj, 27. travnja 2013.

kulturnoj manifestaciji. Trebalo je imenovati jedan odbor i jednu stručnu komisiju za ocjenu ukupnoga susreta. Za vezu s guslarima zaduženi su Anđelko Mijatović i Ante Glavičić. Konstantirano je da su za održavanje susreta po oko 250.000.000 dinara osigurali SIZ za kulturu Senj i RSIZ preko Kulturno-prosvjetnog Sabora Hrvatske te, s obzirom na sve troškove, zatraženo je da bi trebalo osigurati još oko 2.000.000 dinara.¹⁷

Dan kasnije, 10. svibnja, Glavičić je uputio zainteresiranim guslarima obavijest o održavanju Susreta, o vremenu (21.-22. srpnja) i mjestu (u Senju i u kuli Nehaj), guslarima su osigurani putni troškovi i dnevnice, naglasio je da susret ima znanstveno značenje kako bi se unaprijedilo i njegovalo epsko pjesništvo.¹⁸

U skladu s prikazanim pripremama Susret izvođača epskih pjesama i proučavatelja usmene književnosti Hrvatske održan je 21.-22. srpnja 1989. Kao referenti sudjelovali su: Josip Kekez (Uvod u povijest i stilistiku usmenoknjiževnih oblika), Milan Moguš (Uskočka epopeja S. S. Kranjčevića), Anđelko Mijatović (Senjski uskoci u prostoru i vremenu), Stipe Botica (Senjani u Erlangenskom rukopisu), Vesna Čulinović-Konstantinović (Društveni položaj žene u uskočkim epskim pjesmama), Ivan Mimica (Nove epske pjesme iz Dalmacije o događajima i likovima NOB-e i Revolucije), Josip Grbelja (Metaforsko viđenje uskočkog života), Jerko Bezić (Pjevanje epskih pjesama uz gusle krajem 20. stoljeća), Željko Bartulović (Odnos prava i epske narodne poezije), Davor Ježić (Pjesme senjskih uskoka u Vinodolu) i David Kabalin (Kačićevo čitanje na guslarski način), a kao guslari nastupili su Marko Kunac iz Potravlja, Ljubo Milić iz Benkovca i Željko Šimić iz Alagovca kraj Gruda u Hercegovini, odnosno BiH. Skup je završio u skladu s predviđenim programom i općim priznanjem za uspjeh.¹⁹ Ideologizacija tadašnjega društva vidljiva je iz činjenice da je skup održan "u čast 70. godišnjice osnivačkog kongresa KPJ i SKOJ-a", a 22. srpnja došao je iz Zagreba J. G. i zabrinuto nam priopćio da je večer prije od R. S. čuo kako se "reakcija" u Zagrebu sprema vratiti Jelačićev spomenik na njegovo prvotno mjesto na glavnom zagrebačkom trgu. Iako sam dosta sudjelovao u organizaciji skupa i prijavio referat, moje je ime u pozivnici izostavljeno, vjerojatno da bi se obmanulo tadašnje društvene čimbenike i izbjeglo moguće prigovore komunističkih ideoloških cenzora.

¹⁷ Senj, 9. svibnja 1989.

¹⁸ Senj, 10. svibnja 1989.

¹⁹ Službena pozivnica znanstvenoga skupa održanog 21. – 22. srpnja 1989.; M(irko) R(aguž), Susret guslara-pjevača u Senju, *Večernji list*, 31. siječnja 1989.

Obilježavanje 500. obljetnice rođenja Senjana Nikole Jurišića i Petra Kružića

Glavičić ne miruje, nastavlja odmah s novim programom! Već iste godine, 10. studenog 1989., najavljuje obilježavanje 500. obljetnice rođenja vrlo uglednih krajiških zapovjednika Senjana Nikole Jurišića i Petra Kružića na znanstvenom skupu u rujnu 1990. u Senju. Za tu prigodu osmislio je i petnaest tema. Skup je zamislio održati u suradnji sa Savezom povijesnih društava Hrvatske, Arhivom Hrvatske i sa Zavodom za povijesne znanosti JAZU, a pod pokroviteljstvom Razreda za društvene djelatnosti JAZU i Skupštine općine Senj. Istodobno je zamislio da se u prigodi održavanja skupa objavi i predstavi 17. svezak *Senjskog zbornika* s referatima čije će se sažetke izložiti na tom skupu. Radi toga je požurivao suradnike da završe svoje referate.²⁰ Vjerojatno sam mu pisao da bi moja knjiga "Ban Jelačić", nakon što je njezin tisak obustavljen 1972., trebala uskoro biti tiskana, u pismu 7. veljače 1990. javlja mi neke podatke o odnosima bana Jelačića i Senjana, ali i napominje: "Ne zaboravi obaveze za Jurišića, još uvijek nisam pronašao autora koji bi obradio Petra Kružića, njegov život i djelo".²¹ Tjedan dana kasnije, 15. veljače, javio mi je da je meni dodijelio temu "Petar Kružić – život i djelo, pad Klisa i dolazak uskoka u Senj".²² Nekoliko dana kasnije, 22. veljače, opet se žali da nema autora za prikaz života i djela Nikole Jurišića. U prilogu dopisa ponovo je program obilježavanja, s molbom, ako bi imao neke primjedbe ili sugestije, da mu se javim.²³ U travnju sam Glavičiću, vjerojatno po nekome, poslao na uvid knjižicu "Krvav listak za razgovor hrvatskome puku" autora Popa Hrvat-Likote, tiskana u tiskari T. Devčića & Comp. u Senju,²⁴ zašto se zahvalio 13. travnja, "jer nas osobito zanima i jer čuvamo sva, naročito starija izdanja, ostavit ćemo je u našoj biblioteci. Nemoj nam ovo zamjeriti, a dr. Bogoviću ću sigurno predati "Obranu Sigeta"... Istovremeno skrećem pažnju i Tebi i dr. Sekuliću da nam do kraja ovoga mjeseca pošaljete Vaše tekstove – radove o Jurišiću i Kružiću (sa uvodom,

²⁰ Senj, 10. studenoga 1989.

²¹ Senj, 7. veljače 1990.

²² Senj, 15. veljače 1990.

²³ Senj, 22. veljače 1990.

²⁴ Radi se o pseudonimu poznatoga svećenika, profesora crkvene povijesti i kanonskoga prava, pjesnika i pisca svestrana usmjerenja Frana Biničkog (1875. – 1945.). Knjižica je povijesne tematike iz XVII. stoljeća, oslobođenje Like od Osmanlija, u stihovima, 86 stranica, a bila je vlasništvo Knjižnice internata i palestine u Senju, što potvrđuje pečat na unutrašnjoj stranici knjižice. Vjerojatno, to me je i ponukalo da sam Glavičiću rekao za nju i poslao mu je na uvid.

sažetkom, ako imate ilustracije i sl.) kako bi ih mogli dati na obradu i pripremiti ih za objavljivanje u Senjskom zborniku 17./1990.

Još se jednom ispričavam za konfiskaciju knjižice i srdačno Te pozdravljam." završava Glavičić to pismo.²⁵

I 23. travnja Glavičić šalje obavijest o obljetnici koju Senj obilježava te godine, moli da se radovi, s uvodom i sažetkom, do 15 kartica, dostave do konca travnja, a mene u postskriptumu moli da mu dr. Sekulić odmah odgovori prihvaća li se obrade teme o Nikoli Jurišiću.²⁶ Budući da prof. dr. Ante Sekulić, zbog drugih obveza, nije još bio završio svoj referat o životu i djelu Nikole Jurišića, Glavičić mi 15. svibnja piše i moli da bi ja sa svoje strane učinio sve "kako bi dr. Sekulić učinio dodatni napor i pripremio svoj rad".²⁷ I 20. lipnja 1990. Glavičić razglednicom požuruje mene i dr. Sekulića da mu javimo u kojoj smo fazi radova i da mu ih što prije dostavimo.²⁸ Svjestan da bi izostanak rada o životu i djelu Petra Kružića u zborniku pripremanom u prigodi obilježavanja 500. obljetnice njegova rođenja, bio velik nedostatak zbornika, 9. kolovoza, Glavičić mi se vrlo strpljivo opet obraća i moli ako do 15. rujna, ne mogu završiti iscrpan rad, da napišem "barem jedan kratki članak, jedan osvrt o životu i djelu P. Kružića".²⁹ S istom molbom obratio mi se i 22. kolovoza 1990.³⁰ Očito, ja sam tih dana svoj dug ispunio jer me u vezi s navedenim problemom više nije požurivao. Jedanaest dana kasnije javio je kako se je dopisom obratio tadašnjem predsjedniku Skupštine grada Zagreba Borisu Buzančiću da bi grad Zagreb gradu Senju darovao odljev poprsja Nikole Jurišića, rad kipara Ivana Rendića, postavljen na Zrinjevcu.³¹ Koncem rujna javio mi se s opširnim opisivanjem programa zamišljene svečanosti koju je po tadašnjem planiranju trebalo održati 15. i 16. studenoga 1990. Najavljuje skorašnji posjet zagrebačkom gradonačelniku Buzančiću i mogućnost našega viđenja radi nekih dogovora u vezi s održavanjem svečanosti. Požalio se i na tadašnje senjske čelnike koji "za sada samo šute o proslavi i nemam neke pomoći od njih".³²

Nakon dosta peripetija oko pronalaženja referenata za određene teme te požurivanja da se referati napišu, pripreme su privedene kraju.

²⁵ Senj, 13. travnja 1990.

²⁶ Senj, 23. travnja 1990.

²⁷ Senj, 15. svibnja 1990.

²⁸ Senj, 20. lipnja 1990.

²⁹ Senj, 9. kolovoza 1990.

³⁰ Senj, 22. kolovoza 1990.

³¹ Senj, 20. rujna 1990.

³² Senj, 28. rujna 1990.

Važna svečanost i znanstveni skup "Značenje Senja za Hrvatsku na razmeđu XV. i XVI. stoljeća", u povodu 500. obljetnice rođenja slavних Senjana Nikole Jurišića i Petra Kružića, u organizaciji Senjskoga muzejskog društva, Razreda društvene djelatnosti JAZU, Arhiva Hrvatske Zagreb, Saveza povijesnih društava Hrvatske i Ogranka Matice hrvatske Senj, a pod pokroviteljstvom Sabora Republike Hrvatske održani su 7. i 8. prosinca 1990. s dosta bogatim programom, kako je to samo Glavičić znao osmisliti i provoditi. U petak, 7. prosinca, u 16 sati, na Zgonu je zagrebački gradonačelnik Boris Buzančić otkrio spomenik – odljev poprsja Nikole Jurišića, dar grada Zagreba Senju, a u 17 sati u Gradskom muzeju Senj otvorena je izložba *Hrvatska na razmeđu XV./XVI. stoljeća*. Iza 19 sati u Domu kulture *Milutin Cihlar Nehajev* počeo je radom znanstveni dio skupa: sažetke svojih radova izložili su Ante Sekulić (Nikola Jurišić, život i djelo) i Anđelko Mijatović (Petar Kružić – kliški i senjski kapetan³³) a potom je predstavljen 17. svezak *Senjskog zbornika*. U subotu, 8. prosinca skup je nastavio radom u Velikoj vijećnici Skupštine Općine Senj kada su svoje radove izložili Tomislav Raukar (Hrvatska na razmeđu XV. i XVI. stoljeća), Mirko Valentić (Turski ratovi i hrvatska dijaspora u XVI. stoljeću), Miroslav Kurelac (Politička misao u Hrvata na razmeđu XV. i XVI. stoljeća), Lujo Margetić (Cetinski sabori 1527.), Branimir Glavičić (Hrvatski latinisti-humanisti na razmeđu XV. i XVI. stoljeća), Mile Bogović (Prijelazno stoljeće senjske crkve (1450. – 1550.)), Anica Nazor (Tiskana glagoljska knjiga u XV. i XVI. stoljeću), Milan Kruhek (Utvrde Senjske kapetanije u XVI. stoljeću), Ivo Lentić (Zlatarski predmeti iz XV. i XVI. stoljeća u Riznici senjske katedrale), Josip Stošić (Likovna kultura Senja i okolice na razmeđu XV. i XVI. stoljeća), Mijo Karagić (Kiseg grad Jurišića) i Željko Bartulović (Uprava i sudstvo u Senju u XV. i XVI. stoljeću).³⁴

Daljnja suradnja s Glavičićem

I u slijedećim godinama suradnja između Glavičića i mene bila je česta pa povremena, ovisno o potrebi, i dosta intenzivna. Bilo je znanstveno-kulturnih skupova, u kojima sam i ja sudjelovao: Trideseta obljetnica pokretanja *Senjskoga zbornika* (1965. – 1995.), kada sam nastupio s raščlambenim osvrtom Dvadeset godina *Senjskog zbornika* i 300. obljetnica rođenja pjesnika i dugogodišnjega utamničnika Senjanina Mateše

³³ *Senjski zbornik*, 17, 1990, 25-34.

³⁴ Službena pozivnica znanstvenog skupa 7. i 8. prosinca 1990.

Kuhačevića (1697. – 1997.) 21. lipnja 1991. kada sam izlagao na temu "Neki poznati Senjani uznici."³⁵ Bilo je i susreta kulturno-manifestacijskoga značenja kojima sam nazočio, ali i drugih oblika naše suradnje. U većini su to bile intervencije da bi se pri ministarstvima za znanost i kulturu pospješile doznake potrebnih novčanih sredstava za objavljivanje pojedinoga sveska *Senjskoga zbornika* ili za neki drugi prihvaćeni kulturno-manifestacijski program u istraživanju i predstavljanju senjske i hrvatske kulturno-spomeničke baštine. U takvim zgodama obično je, kao vrstan koordinator, preporučivao da se u vezi s tim javim dr. Mirku Valentiću u Hrvatskom institutu za povijest i nekim drugima, koji su, cijeneći Glavičićev rad u okviru proračunskih mogućnosti pridonosili pozitivnom rješavanju njegovih problema.

Uz razne druge obveze i programe, Glavičić se, kao dugogodišnji obnovitelj i čuvar hrvatske kulturne baštine u Senju i grada Senja, sredinom 1990-ih godina posebno argumentirano suprotstavio mogućnosti pretvaranja jedinstvenoga hrvatskog spomenika i fortifikacijske građevine s tisućljetnom kulturom senjskoga kaštela Ožegovićanuma u hotel i turističke svrhe čime bi se narušilo sve ono što tu srednjovjekovnu građevinu čini onim što jest. U tom je otporu 20. listopada 1995. u Senju uspio okupiti tridesetak stručnjaka od Rijeke i Zadra do Zagreba koji su nešto značili u vrjednovanju, održavanju i zaštiti kulturne i spomeničke baštine.³⁶ Iako je tada odbačena mogućnost pretvaranja kaštela u hotel i turističke svrhe, nažalost, sve do danas nije ništa učinjeno na njegovoj revitalizaciji kojom ne bi bila narušena njegova spomenička vrijednost. Prigoda je naglasiti da je većina onoga što je u Senju na istraživanju i obnovi kulturno-spomeničke baštine učinjeno, postignuto zaslugom Ante Glavičića zbog čega ga je 4. ožujka 1996. predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman odlikovao odlikovanjem Danice Hrvatske s likom Marka Marulića.³⁷

Na kraju ovoga prikaza mogu reći da sam Glavičića upoznao kao čovjeka požrtvovno predana svome pozivu, a u svim našim susretima i druženjima doživljavao sam ga ozbiljnim i stručnim. U radu se kontinuirano iskazivao kao arheolog, povijesni istraživač i muzealac, a dugi niz godina potvrđivao se i kao

³⁵ Referat je objavljen: *Senjski zbornik*, 30, 259-272.

³⁶ Pripremni materijali za sastanak 13. listopada 1995. u vezi s revitalizacijom Ožegovićanuma.

³⁷ Odjel za odlikovanja i priznanja Ureda predsjednika Republike Hrvatske, kl. odl. 01 – 051 – 96 13 – 1 – 3/1. Dodjela odlikovanja objavljena je 14. ožujka 1996., a odlikovanje je Glavičiću uručio predsjednik dr. sc. Franjo Tuđman 10. travnja 1996. u Predsjedničkim dvorima.

Sl. 1. Na dan uručivanja odlikovanja Danice hrvatske, 10. travnja 1996., u Predsjedničkim dvorima u Zagrebu, s lijeva na desno stoje: prof. Ante Glavičić, prof. dr. Stjepan Antoljak, predsjednik RH dr. Franjo Tuđman, prof. dr. Miroslav Brant, prof. Nikola Bićanić i prof. dr. Mate Šimundić.

vrstan organizator programa, koje je s puno energije i umijeća osmišljavao do pojedinosti te, taktizirajući i uvažavajući sve silnice, uspijevao sve to promicati pred ondašnjim političko-ideološkim institucijama i zadane programe dovoditi konačnom cilju. Glavni problem Glavičiću bio je kako pronaći novac za realizaciju prigodnih programa i suradnike za određene teme, ali on je i sve to značajki rješavao. Posebno se je pokazao kao sposoban urednik *Senjskog zbornika* oko koga je značajki okupio više od 170 najznačajnijih imena iz različitih struka u hrvatskom povijesno-kulturnom stvaralaštvu, u većini iz Zagreba, Rijeke, Senja, ali iz drugih mjesta. Iz svih njegovih radova izbijala je stručnost. Imao je poseban smisao za programsko osmišljavanje obilježavanja pojedinih obljetnica iz bogate senjske povijesno-kulturne prošlosti. Bilo je zadovoljstvo s Antom Glavičićem surađivati.

Sl. 2. Na dan uručivanja odlikovanja Danice hrvatske, 10. travnja 1996., u Predsjedničkim dvorima u Zagrebu, s lijeva na desno stoje: prof. Ante Glavičić, savjetnik za kulturu predsjednika RH Anđelko Mijatović i prof. dr. Ante Sekulić.

Glavičić i ja susreli smo se kao ljudi, jasni i otvoreni. Jednostavno, našli smo se. I kada smo otišli u mirovinu susretali smo se, telefonski razgovarali pa i dopisivali, čestitali blagdanе. Pri dolasku u Zagreb obično smo se susretali pa i u mojoj obitelji, u koju je njegov dolazak unosio opću radost. I dva dana prije smrti, u četvrtak 24. travnja 2003. nazvao me i porazgovarali smo prijateljski i optimistično kako su s njim obično vođeni razgovori.

Literatura

Veljko BARUDŽIJA, Uskocima u čast, *Večernji list*, br. 8606, 4.

Anđelko MIJATOVIĆ, *Uskoci i krajišnici. Narodni junaci u pjesmi i povijesti*, Zagreb, 1974.

Anđelko MIJATOVIĆ, *Senjski uskoci u narodnoj pjesmi i povijesti*, Zagreb, 1983.

Anđelko MIJATOVIĆ, Senjski uskoci i doprinos Senja brodarstvu i parobrodarstvu na istočnom Jadranu, *Historijski zbornik*, XL(1), Zagreb, 1987, 398-400.

Mirko RAGUŽ, Slavna povijest uskoka, *Školske novine*, br. 27 (1337), Zagreb, 8. rujna 1987, 4.

ANTE GLAVIČIĆ – MEMORIES OF OUR COLLABORATION AND FRIENDSHIP

Summary

In the search for historical information about the main character of Senj's Uskok epopee Ivan Vlatković (Ivo Senjanin) the author Mijatović travelled to Senj at the end of 1969 and then met Ante Glavičić, the director of the Centre for Culture and Education of the Municipality of Senj, and the Senj City Museum and editor of the *Senj Almanac*. Their then chance meeting, in the 1980s turned into a collaboration in the research and presentation of the Senj Uskok issues in scientific, cultural and events programme which Glavičić organised: 450th anniversary of the arrival of the Klis Uskoks in Senj (1537 – 1987) and the 120th anniversary of the Senj Shipping Society and steamship industry (1867 – 1987) 23rd – 24th July 1987; Meeting of publishers of epic poems and students of the oral literature of Croatia 21st – 22nd July 1989; the Significance of Senj to Croatia at the crossroads of 15th and 16th centuries 7th – 8th December 1990; the Revitalisation of the *Ožegovićanum* Castle in Senj 20th October 1995; the Editorial policy of the *Senj Almanac*, at the occasion of the 30th anniversary of its launch (1965-1995); 300th anniversary of the birth of the Senj poet Mateša Kuhačević (1697– 1997) 21st June 1997. Over the following years the collaboration between Glavičić and the author Mijatović was frequent and periodical, depending on the occasion, but also quite intense. Glavičić continuously expressed himself as an archaeologist, historical researcher and museumist, an excellent organiser of scientific-academic and cultural-events programmes and as the competent editor of the *Senj Almanac* for which the president of the Republic of Croatia Dr. Franjo Tuđman honoured him with the Order of Danica Hrvatska with the face of Marko Marulić.

Keywords: Ante Glavičić, friendship, honour, Danica Hrvatska